

De Hunebed Highway ofwel de N34

Ik moet er steeds aan denken als ik, na een bezoek aan mijn moeder in Coevorden, in gedempt avondlicht naar huis terugrijd: ik maak nu gebruik van één van de oudste routes in Nederland.

Maar tegelijk ook een beetje sneu over het verlies wat ik als Rijkswaterstater voel als ik me realiseer dat deze autoweg op 1 januari 2007 in beheer is overgegaan van het Rijk naar de Provincie; een weg die grotendeels een doorgaande en relatief veilige route volgt van duizenden jaren geleden.

Eén van de oudste routes in Nederland loopt grofweg over de Hondsrug van Coevorden naar Groningen. Parallel liep een tweede minder bekende route over de Rolderrug. Beide zandruggen zijn gevormd door de voorlaatste ijstijd: het Saalien, ongeveer 150.000 jaar geleden. Tijdens de laatste ijstijd 20.000 jaar geleden, (het Weichselien) kwam het landijs niet verder dan halverwege Duitsland en dus zijn de Hondsrug en de Rolderrug zeer oude monumenten in ons landschap.

Archeologische vondsten tonen aan dat in het prehistorische Drenthe op die hoger gelegen gronden jagers/verzamelaars leefden en rondtrokken, een tijdperk waarin landbouw nog niet was uitgevonden. Deze eerste bewoners van Drenthe (en vermoedelijk ook de eerste groepen die kleine veestapels gingen hoeden) maakten dankbaar gebruik van de hoog gelegen en veilige gebieden om zich te vestigen in tijdelijke kampen of uitvalsbasisen. Maar ze bleven nooit lang op één plek. Wanneer een bepaald gebied verarmde, of door seizoenswisselingen onbruikbaar werd, trokken ze weer verder. Daarmee waren zij de eersten mensen die zich in dit landschap voortdurend verplaatsten.

Toen veel later landbouw werd beoefend was het niet anders: sporadische loofbossen werden benut voor het voeren van vee en vervolgens gekapt voor hout en landbouwgronden. Wanneer die gronden vervolgens uitgeput raakten trokken de eerste boeren uit de ijzeren bronstijd ('Trechterbekervolk' 3.400 voor Chr.) weer verder.

De verplaatsing van deze vroege bewoners is af te leiden uit het verspreidingsgebied van grafheuvels, hunebedden en hun akkertjes (Celtic Fields).

Daar waar zij tijdelijk verbleven werden overledenen bijgezet in hunebedden en grafheuvels. Eeuwen later maakten de mensen uit de Bronstijd gebruik van deze routes over de Hondsrug voor begrafenisrituelen. Het begrip 'route' moet echter wel wat genuanceerd

worden. Uiteraard werden ze gebruikt voor transport en prehistorische begrafenisrituelen, maar ze dienden ook als communicatienetwerk tussen dorpen en nederzettingen en verbindingen met andere gebieden buiten het Drentse gebied.

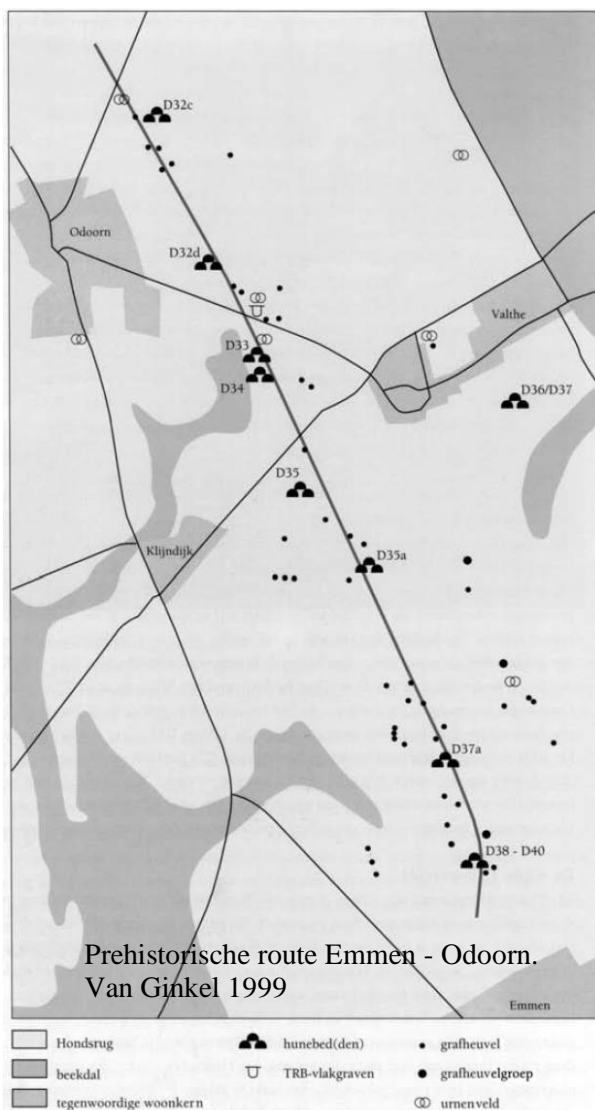

Figuur 1. Hunebedden langs de N34.

Eeuwen later nadat de zandbedekking weg erodeerde en de grote keien zichtbaar werden ontstonden de herkenbare markeringspunten in het landschap die wij nu hunebedden noemen. De hunebedden en grafheuvels liggen voor het merendeel verspreid in

één lange strook van Noord Laren (G1) tot Angelslo bij Emmen (D46 en D47).

In het vroegere Middeleeuwse Drenthe waren er nog nauwelijks bossen. Op de kale zand- en heidevlakten was het lastig om een veilige weg te vinden en om vooral niet verzeild te raken in zompige moerassen. Er waren geen verharde wegen en verkeersborden. Het is daarom voorstelbaar dat die grafheuvels en hunebedden door reizigers als handige oriëntatiepunten werden gezien. Omdat de hunebedden en grafheuvels op de Hondsrug droge hoge plaatsen markeerden ontstonden hierlangs handelsroutes en droge passages voor ossenwagens tussen de vestingstad Coevorden en Groningen: de zogenaamde 'Herewegen'.

Figuur 2. Prehistorische route Emmen-Odoorn langs hunebedden en grafheuvels (Van Ginkel 1999).

Wanneer je de Middeleeuwse karrensporen volgt, zoals je die op veel plekken nog kunt zien, lijkt het inderdaad alsof ze een denkbeeldige lijn volgen langs deze door mensen gemaakte landschapkenmerken. In het landschap van nu zijn die karrensporen zichtbaar in min of meer parallelle groeven. De

verklaring hiervoor is dat de sporen door het veelvuldige gebruik steeds dieper werden en na regenbuien vollieden met water. Als herstel niet mogelijk bleek werden deze oude sporen ontweken en volgde men een ander tracé langs deze volgelopen sporen. In ons gebied van Anloo volgde de oude route min of meer een tracé parallel aan de kerkweg tussen Eext en Anloo. Door het Kniphorstbosch en de Strubben, via Schipborg naar uiteindelijk het meest noordelijke punt van de Hondsrug waarop het huidige Groningen ligt.

Daar waar watertjes overgestoken moesten worden vernauwden deze sporen tot een smalle zogenoemde 'holle weg' of 'voorde'. Dit is een ondiepe met keien (stapstenen) geplaveide plek in stroompjes en beekjes waarover relatief droog overgestoken kon worden. In de naam 'Coevorden' zie je dat nog terug: voordien in het vroegere Loo-, Schoonebeeker-, en Drostendiep waarover koeien konden oversteken.

In het Drentsche Aa gebied vind je die ook nog terug bij de Gasterense Duinen en Anloo (Anloërdiepje), en in het Balloërveld (Gasterensiediep, zie foto).

Figuur 3. Voorde in het Gasterensiediep.

In sommige gevallen werden deze voordien vervangen door houten bruggetjes. Eén van de oudsten daarvan lag op de plek van de huidige brug bij restaurant 'De Liefde van de Drentse Aa' bij Schipborg.

Die brug over het Schipborgerdiep lag er al in 1417!

Henk Muller

Bronnen:

- *Dissertatie Jan Kolen (2001)*
- *Anno Anloo (1997)*

